

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าของตนเอง ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 372 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดรวม 7 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analyze) โดยวิธีเพิ่มหรือลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise) สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า ตัวแปร 6 ตัว คือ ความพึงพอใจในครอบครัว (SAT) การปรับตัว(ADP) การสนับสนุนทางสังคม (SOS) การจัดกิจกรรมแนะแนว (INT) การเรียนการสอน(EDU) และการอบรมเลี้ยงดู (FEE) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 กับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลการสร้างสมการพยากรณ์สามารถทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวแปรที่สามารถใช้พยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 3 ตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู (FEE) การปรับตัว(ADP) และการจัดการเรียนการสอน (EDU) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .714 มีค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนายเท่ากับ .510 หรือร้อยละ 51 โดยปัจจัยข้างต้นสามารถทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความคลาดเคลื่อน

มาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .262$ และสามารถนำไปเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{SES} = .827 + .301 (FEE) + .331 (ADP) + .109 (EDU)$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{SES} = .402 (FEE) + .363 (ADP) + .143 (EDU)$$

3. ผลการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ อภิปรายผลได้ดังนี้

จากปัจจัย หรือตัวแปรทั้ง 6 ตัว ที่ใช้ในการพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ความพึงพอใจในครอบครัว การปรับตัวของนักเรียน การสนับสนุนทางสังคม การจัดกิจกรรมแนะแนว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ผลการคัดเลือกตัวแปรที่ส่งผลพบว่าตัวแปรที่สามารถร่วมกัน พยากรณ์ต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนได้ มี 3 ตัวแปร โดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปหาตัวแปรที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง การปรับตัวของนักเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งยังคงยืนยันแนวคิดทฤษฎีของ Coopersmith (1981, 118-119 อ้างใน อรชума พุ่มสวัสดิ์, 2538, หน้า 13) ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ กล่าวคือ มีตัวแปรทั้งภายในตัวผู้เรียน และตัวแปรภายนอกผู้เรียน ตัวแปรทั้ง 3 สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยหลาย ๆ ฝ่ายร่วมมือกันทั้งตัวผู้เรียนเอง ครู และผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นวลศิริ เปาโลหิตย์ (2542) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางในการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาทางสังคมว่า ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันไม่ว่าจะเป็นจากพ่อ แม่ ตัวเด็กวัยรุ่น

ครู อาจารย์ และจะดีมากขึ้นหากนำชุมชนมาร่วมด้วย นั่นคือทุกฝ่ายต้องทำงานประสานกันเป็นทีม โดยผู้วิจัยขออภิปรายเพิ่มเติม เป็นรายตัวแปรที่นำมาศึกษาดังนี้

การที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด เป็นอันดับหนึ่งเป็นข้อยืนยันว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือการดูแลเอาใจใส่ของผู้ปกครองมีความสำคัญยิ่งเป็นลำดับแรกในการที่จะพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ทั้งนี้เพราะครอบครัวถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการขัดเกลาหล่อหลอม จริยธรรม คุณธรรม และทัศนคติต่าง ๆ แก่เด็ก ซึ่งการอบรมสั่งสอนขัดเกลาที่เกิดขึ้นในครอบครัวและถ่ายทอดลงสู่เด็กนั้น เปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันที่จะเป็นพื้นฐานติดอยู่ในความรู้สึก สร้างเป็นบุคลิกลักษณะของคน ๆ นั้น ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแต่ละครอบครัวแตกต่างกันการแนะนำสั่งสอนหรือพฤติกรรม กิริยาท่าทางต่าง ๆ ที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกันนั้นจะถ่ายทอดลงสู่เด็ก ซึ่งเป็นผลผลิตของครอบครัว เด็กจะซึมซับสิ่งต่าง ๆ นั้นไว้ และจะไปแสดงออกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่และสืบสานครอบครัวใหม่ต่อไป (กฤษณา จันทร์ตรี, 2537, หน้า 68) เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจากพ่อแม่ หรือพ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของเด็กสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กให้เหมาะสมตามวัยและสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้ตามความเหมาะสม ย่อมทำให้เด็กเติบโตขึ้นด้วยความแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สิ่งที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจะเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด ความภาคภูมิใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง (อาไพพรรณ ปัญญาโรจน์, 2545, หน้า 16-17) ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำสิ่งที่ต้องการด้วยตนเอง ทำให้เด็กรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นตลอดจนให้ความรัก ความเอาใจใส่ เป็นกันเอง รวมถึงให้ความร่วมมือตามโอกาสเหมาะสม งานวิจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยของ อรชума พุ่มสวัสดิ์ นวลน้อย วิจิตรกุล และสุดา สงเดช โดย อรชума พุ่มสวัสดิ์ (2538) และ นวลน้อย วิจิตรกุล (2544) ได้พบว่าวัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าในตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบให้ความคุ้มครองจะมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าในตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย รักตามใจและปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับสุดา สงเดช (2546) ได้ทำการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและแบบใช้เหตุผลมากมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและแบบใช้เหตุผลน้อย

การปรับตัวของนักเรียนส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังเช่น แนวคิดของ Coopersmith (1975 อ้างใน หทัยกาญจน์ หัวหนอง, 2547, หน้า 22) ที่กล่าวว่าบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง จะเป็นบุคคลที่มีความสุข ไม่ค่อยเครียดหรือวิตกกังวล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองตนในด้านดี ปรับตัวได้ดี และสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ในการใช้ชีวิตในทำนองเดียวกัน มนุญ ตนะวัฒนา (อ้างใน หทัยกาญจน์ หัวหนอง, 2547, หน้า 22) ได้กล่าวว่าลักษณะของคนที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง จะประกอบด้วยความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง มีความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการปรับตัวได้เป็นอย่างดี ไม่รู้สึกว่าตนเองมีปมด้อยหรือขาดความเชื่อมั่น ไม่ดำเนินเกลียดหรือลงโทษตัวเองแต่มีความรู้สึกที่สมบูรณ์สามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และจากงานวิจัยของ นุชจิรา สุมณฑา (2549) ที่ใดทำการศึกษาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของนิสิต

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นอันดับที่สาม อาจกล่าวว่าโรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะเด็กที่ใกล้ชิดและใช้เวลามากเป็นอันดับสองรองจากครอบครัว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กโดยเฉพาะกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ครูมีการจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลูกเร้าจิตใจ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม ครูใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมรวมถึงใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์จากชีวิตจริง (กรมวิชาการ, 2525) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะ การที่ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิดและฝึกทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองและส่งเสริมการทำกิจกรรมกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองที่ละเล็กละน้อยเป็นไปตามแนวคิดของนักจิตวิทยาแนวพฤติกรรมนิยม (อ้างใน นุชจิรา สุมณฑา, 2549, หน้า 34) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่าสามารถทำได้โดยให้บุคคลได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึก พร้อมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของตนจะช่วยให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รวมทั้งกล่าวว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยการใช้กระบวนการกลุ่ม จะทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการยอมรับกันและกัน เมื่อสมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการยอมรับด้วยความจริงใจจากสมาชิกในกลุ่มก็จะทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เขาเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง งานวิจัยที่สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่งานวิจัยของ

วัฒนา มณีวงศ์ สมพร สุทัศนีย์ และภนิกา ภูโตนนา โดย วัฒนา มณีวงศ์ (2542) ได้ทำการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือมีการเห็นคุณค่าในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมพร สุทัศนีย์ (2531) ได้ทำการศึกษาพบว่า หลังทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ภนิกา ภูโตนนา (2539) ได้ทำการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้ครู ผู้บริหารและผู้ปกครองได้ทราบถึงข้อมูลเพื่อพิจารณา สามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบวางแผนพัฒนาหรือหาวิธีในการส่งเสริมให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น โดยกระทำได้ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดู เป็นตัวพาการณ์ที่ดีที่สุดดังนั้น การจะทำให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง บิดามารดา ผู้ปกครองควรอบรมเลี้ยงดูเด็กโดย ส่งเสริมให้เด็กเป็นคนเชื่อมั่นในตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำสิ่งที่ต้องการด้วยตนเอง ทำให้เด็กรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป มีเหตุผล ยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นตลอดจนให้ความรัก ความเอาใจใส่ เป็นกันเอง รวมถึงให้ความร่วมมือตามโอกาสเหมาะสม
2. การปรับตัว เป็นตัวพาการณ์ที่ดรองลงมาเป็นอันดับสอง ดังนั้น ผู้บริหารและครู ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนในเรื่องการปรับตัวเพื่อสร้างบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพออกสู่สังคมต่อไป
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นตัวพาการณ์ที่ดรองลงมาเป็นอันดับสาม ดังนั้น การที่จะทำให้นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลุกเร้า จูงใจ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล จัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมรวมถึงใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์จากชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกโดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อาทิ การสังเกตการสอนหรือการสัมภาษณ์ครูผู้สอน เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีการสอนที่แท้จริง หรือการสัมภาษณ์วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองของนักเรียน จะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริงมากยิ่งขึ้นเช่นกัน
2. ในสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ควรมีโครงการส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูที่เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กแก่ผู้ปกครอง หรือพ่อแม่ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับเด็กต่อไป
3. โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เด็กได้ ฝึกคิด ฝึกทำ และตัดสินใจด้วยตนเอง และส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในงานหรือเรื่องการเรียนรู้ทีละเล็กละน้อย จนเด็กเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ซึ่งวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั่นเอง